

Sunrise Sunset

PRZEMEK KAMIŃSKI / HAU BERLIN

Op zoek naar een eigen stem

Jasper Delva
Gezien op 03 oktober 2020
HAU, Hebbel am Ufer, berlin

‘Sunrise Sunset’ is de eerste productie van de Poolse choreograaf Przemek Kamiński voor HAU Hebbel am Ufer. Samen met Martin Hansen verbeeldt hij de biografie van de New Yorkse muzikant en danser Fred Herko. Het doet nadenken over de moeilijke zoektocht om een eigen stem te vinden.

17 OKTOBER 2020

‘Sunrise sunset’ is een ode aan Fred Herko (1936-1964). Hij startte zijn carrière als concertpianist, maar na een voorstelling van het ballet’ Gisèle’ stortte hij zich op ballet. Lessen bij Merce Cunningham en James Waring brachten hem echter op het spoor van de spannende experimenten van het legendarische Judson Dance Theater waar hij kortstondig deel van uitmaakte. Maar hij hing ook vaak rond in Andy Warhol’s ‘Factory’. Zijn bewogen leven eindigde met een dramatische zelfmoord: na een extatische naakte dans bij een vriend sprong hij uit het raam.

Vlekkerige grijze gordijnen hangen achter een verder leeg podium. Een vrouwelijke, elektronisch gegenereerde stem spreekt ons toe. Echo’s vervormen de klank ervan, zodat je moeilijk kan volgen. Het voelt als een gedicht: het roept eerder vragen op dan het iets verduidelijkt.

Als de stem zwijgt, weerklinkt uit het niets een rollend geluid. Przemek Kamiński en Martin Hansen betreden het podium, dat baadt in gloeiend oranje licht. Ze dragen de opzichtige, kleurrijke body’s van wielertoeristen of gewichtheffers. Kamiński’s pakje is fel paars, dat van Hansen geel-oranje. Ze dragen bijpassende mondmaskers (een verplichting in Corona-tijden in Duitsland, geen keuze van de makers).

Een gek detail: beide performers dragen aan de ene voet een sneaker, en aan de andere een oude rolschaats. Dat was dus het rolgeluid. Mogelijk haalden ze inspiratie bij Andy Warhol’s film ‘Roller Skate’. Daarin loopt Herko op één rolschaats door New York, bloedend en hinkend, maar toch met een glimlach.

Deze performers daarentegen maken dankzij die rolschaatsen een grootse en elegante entrée op het podium, met lange, langzame en vloeiende bewegingen. Die zijn geïnspireerd op klassieke poses als ‘Plié’, Relevé’ en ‘Arabesque’. Alsof je ‘Gisèle’ zag. Toch zitten de rolschaatsen hen af en toe wel eens dwars. De bewegingen voelen in elk geval ver van perfect aan. Is dat een doelbewuste commentaar op de eis tot perfectie van het ballet. Of gewoon een gevolg van die rolschaatsen?

Kamiński en Hansen bewegen zich aanvankelijk weg van elkaar, maar zoeken toch elkaars aandacht. Zachte, atmosferische muziek begeleidt beide performers op hun pad naar een witte kubus in zacht materiaal op de hoek van het podium. Als ze op de kubus zitten, plaatsen ze hun voeten naast elkaar. Ze zijn ontspannen, maar mijden contact. Ze schuiven zelfs van elkaar weg, naar de tegenovergestelde hoeken van de witte kubus.

Terwijl het volume van de muziek toeneemt staan de mannen weer op en cirkelen langzaam en elegant rond het achterdoek. Als Kamiński weer neerzit, blijft Hansen dansen. Hij wil alweer duidelijk Kamiński’s aandacht trekken. Een been gaat op verleidelijke wijze de lucht in. Kamiński geeft zich gewonnen. Samen zetten ze een tegelijk ongepolijst en elegant duet in. Ze eindigen weer op de witte kubus.

Die slepen ze naar het midden van het podium. De rolschaats verruilen ze nu voor een tweede sneaker. Kamiński en Hansen trekken over hun body nu een bijpassende jurk in tule aan. Met de rug naar het publiek kijken ze nu naar een video die verschijnt op doeken in de achtergrond. De beelden zijn zo wazig dat je moeilijk kan ontwaren wie je daar ziet. Is het Hansen of zien we Kamiński? Of schemert het beeld van Herko erdoor?

In warm, oranje licht lopen Kamiński en Hansen nu langzaam in de pas, synchroon. Hun bewegingen zijn, alweer, klassiek van snit, en voelen onpersoonlijk, alsof je een balletles bijwoonde. Dat onpersoonlijke, mechanische unisono doet je zelfs twijfelen of ze nu een man of een vrouw of iets daartussenin voorstellen, ondanks de jurken. Dat is wat de balletdiscipline kan veroorzaken: het staat persoonlijke expressie in de weg.

Zocht Herko daarom zijn heil bij Judson en bij Andy Warhol’s Factory? Een verandering is de muziek suggereert zoiets. Die evolueert naar *club sounds*. De spanning tussen Kamiński en Hansen neemt toe. *Underworld's rave classic* ‘Born Slippery’ vult de zaal. Het licht verandert van het warme oranje naar een paars dat de sfeer van een dansvloer oproept.

Beide artiesten bewegen nu ook vrijer. Ballet maakt plaats voor een meer eigenzinnige dans, waarin elke performer zijn eigen ritme heeft. Toch verdwijnen de sporen van het ballet nooit helemaal. Af en toe wringen die zich weer binnen in het repertoire van Kamiński en Hansen. Ze kunnen er nooit echt aan ontsnappen.

De *night club* scène eindigt weer op de witte kubus, nu aan de andere hoek van het podium. De sfeer van opwinding en vrijheid is verdwenen. Hun handgebaren ogen vermoeid. De lichamen lijken op, versleten zelfs. Het brengt de gevolgen van Herko’s druggebruik in herinnering. 4ik heb drugs nodig’, verklaarde Herko in een interview. ‘Zonder drugs heb ik geen kans op slagen’.

Kamiński en Hansen kleden zich uit en trekken iets aan dat het midden houdt tussen een badjas en een nachtjapon. Ook de sneakers spelen ze uit. Alleen hun

witte sokken houden ze aan. Het voelt als thuiskomen na een avondje uit. De video toont opnieuw gezichten. Ze lijken te baden in avondlicht. Is dit de avond van Herko's dood? Is de zonsondergang ingezet?

Het licht deemstert weg tot een witte waas. Ze dansen nu ongeremd, vrij en persoonlijk, alsof ze niet langer de last voelen van een oordelende blik. Op het videoscherm is tegelijk een wit kader te zien. Helemaal links een klein zwart vierkant. Een raamkruk? Dan verdwijnen Kamiński en Hansen achter de grijze doeken. Is dit hun einde, net zoals Herko die geen andere weg zag dan een sprong door het raam?

Toch niet. Ze komen terug op in het duister. Ze houden een spiegel in de hand die ze zo naar het publiek keren dat de weerspiegeling van hun ogen zichtbaar is. Het dwingt tot reflectie. Maar over wat? Over het leven van Herko? Over de dansers op het podium? Of worden wij als toeschouwers gedwongen naar onszelf te kijken?

Kamiński en Hansen landen een laatste keer op de kubus. Samen met hen kijken we naar het videoscherm. We zien rozen, een volle maan, de dansers zelf, een badkraan. Een tekst die zegt 'Kill all the lights'. Een open raam. Kamiński en Hansen verschijnen bij een vuilnisbak. Ze geven water aan de rozen die erin liggen. De laatste beelden zijn warm en kleurrijk. Kamiński en Hansen dansen innig. Ze lijken rustig, gelukkig. Het is alsof ze willen zeggen dat Herko niet voor niets stierf. Hij mag dan wel geen uitweg meer gezien hebben, Kamiński en Hansen gebruiken hem nu om aan hun eigen weg te bouwen. Dan keert de vrouwenstem van het begin terug. Ze zegt dat het licht achter ons al lang uit is. Maar ook dat er misschien nog iets overblijft.

'Sunrise Sunset' roept het leven van Fred Herko op in mooie, suggestieve beelden, zonder alles te willen verklaren. Het gaat minder om de biografie dan om Herko' s zoektocht naar een eigen stem. Die dingt tot nadenken. Wat voor zoektocht is dat eigenlijk? Wat zijn de gevolgen ervan? Kan je zonder de ander een eigen stem vinden? Dat Herko hier verschijnt als een dubbelfiguur lijkt te suggereren van niet. Maar in deze evocatie van de moeilijke, soms uitzichtloze zoektocht van Herko zit wel een sprankeltje hoop verscholen.